

משרד החינוך
המזכירות הפדגוגית
אגף חברה ונוער

"היד הקלה על המקלדת" לוקחים אחריות על המילים

פעילות לתלמידי חטיבות הביניים והתיכונים לציון יום הזיכרון ה-21 לרצח יצחק רבין

רציונל:

הפעילות המצורפת מזמנת דיון בעוצמה הגלומה במילים וביכולתן לשנות מציאות, ומאפשרת לבחון את נקודות ההשקפה בין התקופה שקדמה לרצח רבין, שהייתה רוויה בהסתה ובאלימות, לבין העידן הדיגיטלי וסכנותיו.

החשיפה הגדולה לאינטרנט, בעיקר של ילדים ושל בני נוער, מגבירה את הצורך בחינוך, באכיפה ובפיקוח. מעל הכול היא מחייבת כל אחד מאתנו להתנהלות אחראית וזהירה מתוך מודעות לכוחן של המילים והמסרים האישיים, החברתיים והפוליטיים שמרגע שעלו לרשת הם אינם ניתנים להסרה ונשמרים ללא הגבלת זמן.

המערך הינו מודולארי ומורכב ממספר חלקים:

1. חלק א' (עמ' 3-2): **"כוחה של מילה"** - שתי חלופות לפעילות פתיחה (10-15 דקות)
2. חלק ב' (עמ' 6-4): **"לוקחים אחריות על המילים"** - עיון בכרזה שעוצבה לציון יום הזיכרון ה-21 ליצחק רבין ומציאת קווי דמיון ושוני בינה לבין הקריקטורה "מילים יורות" שפורסמה יומיים לאחר רצח רבין (30-45 דקות)

בתום חלק ב' יכול המורה לסכם את הפעילות או לעבור לחלקים הבאים (מומלץ מאוד שלא לוותר על חלק ג').

1. חלק ג' (עמ' 8-7): **"אומרים ועושים! כך לוקחים אחריות על המילים"**: עבודה בקבוצות ובמליאה על ניסוח נהלים וכללי אצבע שיבטיחו התנהלות אחראית וזהירה עם המילים, בפרט באינטרנט וברשתות החברתיות (30 דקות).
2. חלק ד' (עמ' 10-9): **"דרך כף היד - המילים שלך יוצרות מציאות"**: עיון בשירה של המשוררת ויסלבה שימבורסקה "דרך כף היד" ובסרט "המילים שלך יוצרות מציאות" (20-25 דקות)

3. חלק ה' (עמ' 11): **הצעה לסיכום המערך**

4. חלק ד' (עמ' 14-11): **נספחים ועזרים**

המורה יפתח בדברים הבאים:

ביום שבת, י"ב בחשוון, תשנ"ו, 4.11.1995, נרצח ראש הממשלה ושר הביטחון בסופה של עצרת המונים שהביעה תמיכה בדרכו המדינית. מתנקש יהודי, שהתנגד לדרכו רצח אותו. השנה אנו מציינים 21 שנים לרצח ראש הממשלה ושר הביטחון יצחק רבין. יצחק רבין נולד בירושלים בשנת 1922 ומילא שורה ארוכה של תפקידים בזירה הציבורית: מפקד בפלמ"ח, רמטכ"ל, שגריר ישראל בארה"ב, ח"כ, שר וראש ממשלה. שנתיים לאחר הירצחו, בשנת 1997, חוקקה הכנסת חוק הקובע כי מדי שנה, בי"ב בחשוון, תציין מדינת ישראל את יום הזיכרון ליצחק רבין. ביום זה מתקיימות בבתי ספר וביחידות צה"ל פעילויות העוסקות בדמותו של יצחק רבין ובחשיבות השמירה על הדמוקרטיה בישראל.

חלק א': פעילות פתיחה

כוחה של מילה

למורה: לפניך שתי חלופות לפעילות פתיחה. אנו מציעים לך לבחור בחלופה המתאימה לרוח הכיתה, לאופייה ובפרט לאמצעים הטכניים העומדים לרשותך.

חלופה ראשונה:

המורה יקרין את הסרטון המצ"ב (1:47 שניות)

<https://www.youtube.com/watch?v=Hzgzim5m7oU> ולאחריו ישאל את השאלות הבאות:

- מה ראיתם בסרט?
- אילו רגשות עורר בכם הקבצן המופיע בו?
- אילו רגשות עוררה בכם עוברת האורח שמשנה את הכיתוב בשלט שלצדו?
- מה המסר של הסרט? האם אתם מסכימים עמו?
- האם אתם יכולים להיזכר בסיטואציה מעולמכם המאששת את המסר של הסרט - מילים (בחירה במילים הנכונות) יכולות לשנות מציאות?

חלופה שנייה

- המורה יתלה מבעוד מועד בשני קצוות הכיתה שני שלטים: בקצה האחד השלט עם הכיתוב "מסכים/ה", בקצה השני שלט עם הכיתוב "לא מסכים/ה".
- המורה יקרא היגד אחר היגד מתוך רשימת היגדים (ראה נספח מס' 1).
- לאחר קריאת כל היגד יתבקשו התלמידים להתקבץ תחת השלט התואם ביחס לאותו היגד.
- כדי לקשר בין העמדות לבין חוויותיהם והתנסויותיהם של התלמידים, יבקש המורה מתלמיד אחד או שניים להסביר את עמדתו ביחס לאותו היגד. התלמיד יתבקש לשתף בחוויות ובמצבים שהוא התנסה בהם המחזקים את עמדתו (לדוגמה: מדוע אתה מסכים עם ההיגד "סייג לחוכמה שתיקה"? האם אתה זוכר סיטואציה שבה עדיף היה לשתוק מאשר לדבר?).

המורה יסכם פעילות זו:

משמעות הביטוי הארמי "אברא כדברא" הוא שייברא כדבריי, מדובר בציווי להפוך מילים למציאות. למילים שלנו יש כוח - הן בוראות / מכוננות מציאות. כוחן הגדול של המילים כרוך גם באחריות גדולה, קל וחומר בחברה דמוקרטית שבה לזכות לחופש ביטוי יש מקום מרכזי בחיים החברתיים. בעידן הדיגיטלי למילה הכתובה יש כוח חזק לא פחות מאשר למילה המדוברת ועל כן נכון יהיה לקחת על עצמנו אחריות למילה הדבורה כמו גם למילה הכתובה.

הצגת הכרזה שעוצבה לציון יום הזיכרון ה-21 לרצח יצחק רבין בבתי הספר העל-יסודיים (במליאה)

- המורה יציג את הכרזה ויסביר כי כרזה נבחרה לעמוד במרכז הפעילות החינוכית לציון יום השנה ה-12 לרצח יצחק רבין.
- המורה יבקש מהתלמידים לציין אילו אסוציאציות, תחושות ורגשות מעלה בהם הכרזה.

שאלות לדיון:

1. מה רואים בכרזה? אילו אלמנטים / אובייקטים מופיעים בה ואיזה "סיפור" הם מספרים? (למורה: יש להתייחס למקלדת, לקת האקדח, למשפט המופיע במרכז הכרזה)
2. אילו מחשבות או רגשות מעוררת בכם הכרזה?
3. האם לדעתכם המשפט המופיע במרכזה מתאים לכרזה? האם יש לכם הצעה אחרת?
4. מדוע לדעתכם מופיעים במרכז הכרזה משפטים בשפה העברית, הערבית והאנגלית?
5. יוצרות הכרזה קרן עוז ונתלי שחף מ"אדר סטודיו בהר" הסבירו את הרציונל לעיצוב הכרזה במילים הבאות: "המילים יש בהן אמת, יש בהן הרבה עוצמה, הן יכולות לשנות סדרי חיים, סדרי עולם. היזהרו בהן!"
6. האם אתם מסכימים עם דברי היוצרות?
7. מה לדעתכם המסר של הכרזה?
8. האם מסר זה רלוונטי היום? מדוע?
9. האם הכרזה מתאימה לציון יום הזיכרון השנתי ליצחק רבין? אם כן, מדוע?
10. אם לא, מדוע לא?
11. אילו הייתה ניתנת לכם האפשרות: מה הייתם משנים / מוסיפים לכרזה?

המורה יציג לתלמידים את הקריקטורה של זאב¹, שפורסמה בעיתון "הארץ" ב-6.11.1995 יומיים לאחר רצח יצחק רבין ("מילים יורות"). ניתן להקרינה באמצעות מקרן או לחלק לכל תלמיד/ה זוג תלמידים העתק של הקריקטורה. המורה יבקש מהתלמידים להביע את דעתם על הקריקטורה² (ראה נספח מס' 2) ועל המסרים שהיא מעלה.

1. הקריקטורה נלקחה מאוסף זאב, במוזיאון הישראלי לקריקטורה ולקומיקס בחולון ומפורסמת באדיבות בנותיו נעמי פרקש פינק ודורית פרקש שוקי

2. מידע והעשרה לגבי קריקטורה ותפקידיה מצויים בנספח מס' 3

שאלות לדיון:

למורה: במידה והתלמידים כבר ראו את הקריקטורה בשנים קודמות, אנו מציעים להתמקד בשאלות (8-12).

1. מה אתם רואים בקריקטורה?
2. מה מציינים האקדח, הפה הפתוח?
3. מי יורה? למי מכוון האקדח?
4. הקריקטורה פורסמה יומיים לאחר רצח יצחק רבין. מה לדעתכם הקשר בינה לבין רצח יצחק רבין?
5. איזה מסר היא מבקשת להעביר?
6. האם המסר שביקש זאב להעביר לפני 21 שנים רלוונטי גם היום? במה?
7. הציעו כותרת לקריקטורה.
8. מה תפקידה של קריקטורה בחברה דמוקרטית?
9. האם אתם יכולים להיזכר בחוויה אישית שלכם המתכתבת עם המסר של הכרזה. מהי?
10. הכותרת שניתנה לקריקטורה היא "מילים יורות". האם היא מתאימה לקריקטורה מדוע?
11. מה משותף לדעתכם בין הקריקטורה של זאב ובין הכרזה שעוצבה לציון יום הזיכרון ה-21 לרצח יצחק רבין?
12. האם כוחן של המילים באינטרנט וברשתות החברתיות רב יותר מכוחן של המילים המדוברות? במה? מדוע?

למורה:

- על מנת להבהיר את השאלה, מומלץ לבקש את התייחסותם של התלמידים להיגד הבא: "הרשתות החברתיות גדושות בצעירים הנהנים מהיכולת להתחבא מאחורי מקלדת, בעוד האצבע קלה על מקש ה-enter"
- חשוב להתייחס לממד הטכנולוגי ולאמצעי ההבעה של המילה. בקריקטורה יש התייחסות למילה המדוברת, בעוד שבכרזה יש התייחסות ברורה למילה הכתובה ולכוחם/השפעתם כבדת המשקל של האינטרנט והרשתות החברתיות.

המורה יאמר:

בשנים האחרונות, עם עליית כוחו והתגברות השפעתם של האינטרנט והרשתות החברתיות אנו עדים למקרים של בריונות ברשת שהיא תופעה חברתית קשה ופוגעת/ מסוכנת. הגבולות בין הצקה ופגיעה אישית להפרת החוק דקים מאוד, ומקרים של שימוש באיומים, בהתחזות, בפגיעה בפרטיות או בלשון הרע יכולים להיחשב גם כעבירה פלילית ולא רק כפגיעה אישית. האחריות הפלילית אינה פוטרת מעונש את המשתתפים הפסיביים שאינם יוזמים. כלומר, גם אם לא אתה פתחת את הקבוצה או לא כתבת את הפוסט, ברע שעתית לייק או שיתוף אתה נחשב לשותף לבריונות ולעבריינות ברשת. לא מעט מקרי התאבדות עלו לכותרות בשנים האחרונות כתוצאה מהצקות ומבריונות ברשתות החברתיות. בשנה האחרונה הגיעה הבריונות לשיאים חדשים. קולות קיצוניים השתלטו באמצעות אלימות מילולית ותוקפנות קשה על הלך-הרוח ברשת, הבעירו שרפות ואף הוציאו את האלימות לרחובות בכמה מקרים.

למורה: כדאי לבקש מהתלמידים לצייין מקרים שעלו בתקשורת והולמים את הנאמר או לחילופין להצטייד בדוגמאות המדגימות את הטענה.

3. למורה: המטרה היא לחשוף את התלמידים לכוונת הקריקטוריסט ולקשור את הקריקטורה אל האווירה שקדמה לרצח יצחק רבין, שהיתה ספוגה, בחלקה בהסתה, בשיח ציבורי אלים וביקורת פרסונלית לא לגיטימית שכוונה אל ראש ממשלה מכהן (יצחק רבין) ולא למדיניות (הדרך הפוליטית) אותה ביקש לקדם. לנוחיותך: ניתן להראות לתלמידים סרט קצר העוסק בחייו ובמותו של יצחק רבין www.youtube.com/watch?v=kRBs9x2kj8U

חלק ב':

אומרים ועושים! כך לוקחים אחריות על המילים

שלב א' (במליאה):

המורה יאמר:

הכרנו בחשיבותן של מילים כאמצעי לתקשורת בין אנשים ודנו בכוחן הרב ובהשפעתן. האינטרנט והרשתות החברתיות מעצימים את כוחה של המילה הכתובה ומרחיב את מעגלי ההשפעה שלה.

המורה ישאל:

1. מה מאפיין את האינטרנט והרשתות החברתיות?
2. מהם יתרונותיה של הרשת בכל האמור בהעברת מסרים? (מהירות, זמינות, דמוקרטיזציה של ידע -- הידע הופך להיות נגיש יותר, מחזק שתי זכויות פוליטיות מרכזיות: זכות הציבור לדעת והזכות לחופש מידע)
3. האם תוכלו לשתף אותנו במקרים ובמצבים פרי ניסיונכם שבהם באו יתרונותיו של האינטרנט או יתרונותיה של הרשת החברתית לידי ביטוי?
4. מהן הסכנות באינטרנט וברשתות החברתיות בכל האמור בהעברת מסרים? (הסתה, התלהמות, פרסום מידע שלא לצורך, פגיעה בפרטיות)

המורה יאמר / יסכם:

בעידן שלנו בזכות הטכנולוגיה העומדת לרשותנו כמעט בכל בית וכמעט בידי כל אדם, אנו הופכים להיות לא רק "צרכנים" של מידע, כי אם גם "יצרנים" של מידע. איננו רק צרכנים פסיביים: עוצמתן של הרשתות החברתיות ואפליקציות הסלולר השונות מתבטאת בכך שהן מאפשרות הגעה ישירה של המפרסם לקהל היעד במהירות, בלי מנגנוני פיקוח וצנזורה וללא גורם מתווך, וגם ללא כל עריכה, בקרה, אימות ושיקול דעת הקיימים באמצעי התקשורת המסורתיים.

1. האם מישהו נתקל לאחרונה בתופעות של התלהמות ובריונות מקוונת הגובלות בהסתה כלפי ה"אחר"? הביאו דוגמה.
2. מהי המשמעות המעשית של המשפט "לוקחים אחריות על המילים"?
3. הציעו "כללי אצבע" (נהלים מנחים) שיאפשרו לנו לקחת אחריות על המילים?

שלב ב' (קבוצתי):

המורה ינחה את התלמידים להתחלק ל-5 קבוצות. כל קבוצה תקבל כרטיסייה (נספח מס' 4) ותתבקש למלא אותה. בתום העבודה הקבוצתית יבקש המורה מכל קבוצה לשלוח נציג/ה שיציג את "כללי האצבע" שגיבשה הקבוצה.

שלב ג' (במליאה):

- המורה יכתוב על הלוח או על גבי גיליון נייר את כללי האצבע / הערכים השונים שנוסחו על-ידי הקבוצות, כך שתתקבל רשימת כללים מגובשת.
- התלמידים ידונו בכללים ובנחיצותם ותגובש עצומה כיתתית.

למורה: מומלץ ביותר למנף את הפעילות לעשייה ממשית ולהעלות אותה לרשת האינטרנט / לתלות אותה במקום מרכזי בכיתה או בבית הספר.

המורה יסכם את הפעילות:

כולנו כצרכני מידע וכיוצרי מידע בזירה המקוונת צריכים לסגל לעצמנו ערכים דוגמת חמלה, איפוק, התחשבות. חשוב שנימנע מהתנהלות פזיזה ובלתי אחראית של "היד הקלה על המקלדת". כאשר אנו משתמשים ברשתות החברתיות ובקבוצות הוואטסאפ השונות הכרחי שכל אחד מאתנו יהיה העורך של עצמו:

- יפעיל שיקול דעת וחמלה.
- יקרא שוב את מה שכתב לפני שהעלה את המידע למרחבי האינטרנט (בבחינת "כל מילה, תפילה וכל בקשה שהאדם מוציא מבין שפתיו צריכים להיות בדיבור ובקול בבחינת "שיהיו אוזניך שומעות מה פיך אומר", אחרת הן אינן מתקבלות).
- יבחן את מה שכתב בעיני מי שיקרא את הפרסום או יראה את התמונות.

הערכים שצריכים להנחות את הכתיבה בזירה המקוונת וברשתות החברתיות יכולים להסתכם בראשי התיבות הללו:

THINK⁴

Think = True, Helpful, Inspiring, Necessity, Kind

האם המידע אמיתי, עוזר, מעורר השראה, נדרש/ הכרחי, אדיב? ערכים אלה צריכים לשמש אותנו כל ימות השנה ובמיוחד במצבי מחלוקת.

למורה: ניתן להעלות הצעות לערכים רלוונטים נוספים: נדיבות, אכפתיות, חמלה ועוד.

חלק ד': דרך כף היד: המילים שלך יוצרות מציאות

שלב א' (במליאה):

המורה יאמר:

בחלקה הראשון של הפעילות שוחחנו על כוחה של המילה המדוברת והכתובה לעצב מציאות ולהשפיע על היחסים החברתיים. בחלק השני של הפעילות נתייחס להתנסויות ולחוויית אישיות שלכם.

1. המורה יבקש מהתלמידים לשתף את חבריהם בחוויה שבו מסר מסוים שביקשו להעביר (בכתב או בעל פה) יצא משליטה והביא לתוצאות לא מתוכננות ולא רצויות. המורה ייתן את רשות הדיבור לתלמידים אחדים שיחלקו עם חבריהם לכיתה סיטואציות שבהן חשו שהשפיעו על אחרים.
2. כיצד נוח לנו יותר להעביר מסרים / מידע? באמצעות דיבור / שיחה או באמצעות כתיבה? מדוע?

למורה: זאת ההזדמנות לאפשר לתלמידים לשתף מעט מעולמם וחוויותיהם, לדון בהבדלים שבין מסירה והפצה של המסר הכתוב לבין המסר המדובר (* לעיתים קל יותר להביע מסרים בכתב מאחר ואיני צריך להביט בעיניו של האדם אליו אני פונה *המסר הכתוב ניתן להפצה ביתר קלות וכיוב').

3. המורה יחלק לתלמידים (או יקרין באמצעות מקרן) את השיר "כף היד" מאת ויסלבה שימבורסקה⁵.
- מדוע לדעתכם פותח השיר במידע פיזיולוגי על מבנה כף היד?
- מדוע בחרה המשוררת להזכיר דווקא את שני הספרים "מין קאמפף" ו"פו הדב"?

למורה: אם התלמידים אינם מכירים את הספרים, ניתן בהחלט להציע לנציג או שניים להשתמש בטלפון הנייד ולחפש פרטים אודותם.

- מה מנסה המשוררת להגיד לנו על הכוח הטמון בכף היד? (בכל רגע, בכל מפגש ובכל מעשה ויצירה נתונה הבחירה בכף ידנו - לטובה ("פו הדב") או לרעה ("מין קאמפף").
- מה משמעותה של היד כאן? (היד היא כלי / אמצעי שהאדם יכול לבחור לעשות באמצעותו שימוש לטובה או לרעה - "הבחירה ביד").

שלב ב' (במליאה):

המורה יאמר:

בדקות הקרובות נצפה בסרט, שממחיש את השפעתן של מילים ואת האופן בו הן עשויות ליצור מציאות, גם כזו שלא התכוונו אליה.
(המורה יקרין את הסרטון של מט"ח "המילים שלך יוצרות מציאות":
<https://www.youtube.com/watch?v=U3nIoPRTbdQ>)

בתום הצפייה בסרטון ידונו התלמידים בשאלות הבאות:

1. אילו רגשות עלו בכם בזמן הצפייה? / מה הרגשתם בזמן הצפייה?
2. האם קרה לכם שכתבתם או אמרתם דברים שהצטערתם עליהם? אם כן, באילו מצבים (עלבון? העצמה? מבוכה? כעס?)
3. מה לדעתכם מסר של הסרט?
4. בסוף הסרטון מופיעה ההמלצה "אל תכתבו מה שלא הייתם אומרים". האם אתם מסכימים עם המלצה זו? האם משמעותה היא שבדיבור פנים אל פנים כל אמירה היא לגיטימית?
5. אילו מאפיינים של האינטרנט והרשתות החברתיות הופכים אותם לפופולאריים כל כך בקרב בני נוער?
6. אילו מאפיינים של האינטרנט והרשתות החברתיות גורמים לנו להיות עם "יד קלה על המקלדת"?
7. כיצד ניתן למנוע מקרים דומים לאלה שהוצגו בסרטון?
8. כיצד ניתן לקחת אחריות על המילים?
9. שנה לפני הירצחו, בנאום שנשא בטקס חתימת הסכם השלום עם ירדן (1994), אמר יצחק רבין:
"אין לי נכסים, יש לי רק חלומות להוריש לדורות הבאים עולם טוב יותר, מפויס יותר, עולם שנעים לחיות בו. אין זה הרבה מדי"

המורה יאמר: מה אנו, אתם (!) יכולים לעשות על מנת להוריש לדורות הבאים עולם טוב יותר? כיצד נוכל לוודא כי לצד יתרונותיו האדירים של המדיום הווירטואלי נצליח לצמצם את גילויי האלימות וחוסר הסובלנות שלעתים מבוצעים בקלות רבה מדי?

למורה: מומלץ לכוון את התלמידים לאתר פתרון שהם עצמם יכולים ליישם. כהשראה, ניתן לשתרף אותם ביוזמה של תלמידי ביה"ס הכפר הירוק, שהקימו את אתר חמ"ל שפיות בעקבות

הביטויים המתלהמים ברשת במהלך מבצע צוק איתן להלן קישורים רלוונטיים:
<http://www.nrg.co.il/online/1/A> <http://by-edu.org.il/venture/%D7%97%D7%9E%D7%9C-%D7%A9%D7%A4%D7%99%D7%95%D7%AA/RT2/603/013.html>

לסיכום המערך

המורה יאמר:

שוחחנו היום על חשיבותן ומשמעותן של מילים, על כוחן להשפיע ועל הצורך להתנהל עימן תוך הפעלת שיקול דעת, איפוק ואחריות. אין אנו יכולים להתעלם מהשיח האלים ברחוב ובפרט ברשת, שם הוא פורח כמעט באין מפריע, בהיעדר חוקים מתאימים ומעורבות אזרחית אמיצה ואחראית.
לפני 21 שנים אירע כאן רצח פוליטי. יהיה זה קל מדי להפנות אצבע מאשימה לרוצח בלבד. בבואנו להתייחס לרצח פוליטי, הכרחי שנכיר גם את הרקע לפעולתו של הרוצח, את מידת הלגיטימציה לה זכה ואת האווירה הציבורית באותה תקופה: "כדי שיעשו מעשים שפלים דרושים תנאים חברתיים נוחים ולא אנשים רצחניים". הכרחי שלא נאפשר לתנאים כאלו להתקיים.
הכרחי שניקח חלק בעיצוב מציאות נעימה יותר, עולם שטוב יותר לחיות בו.

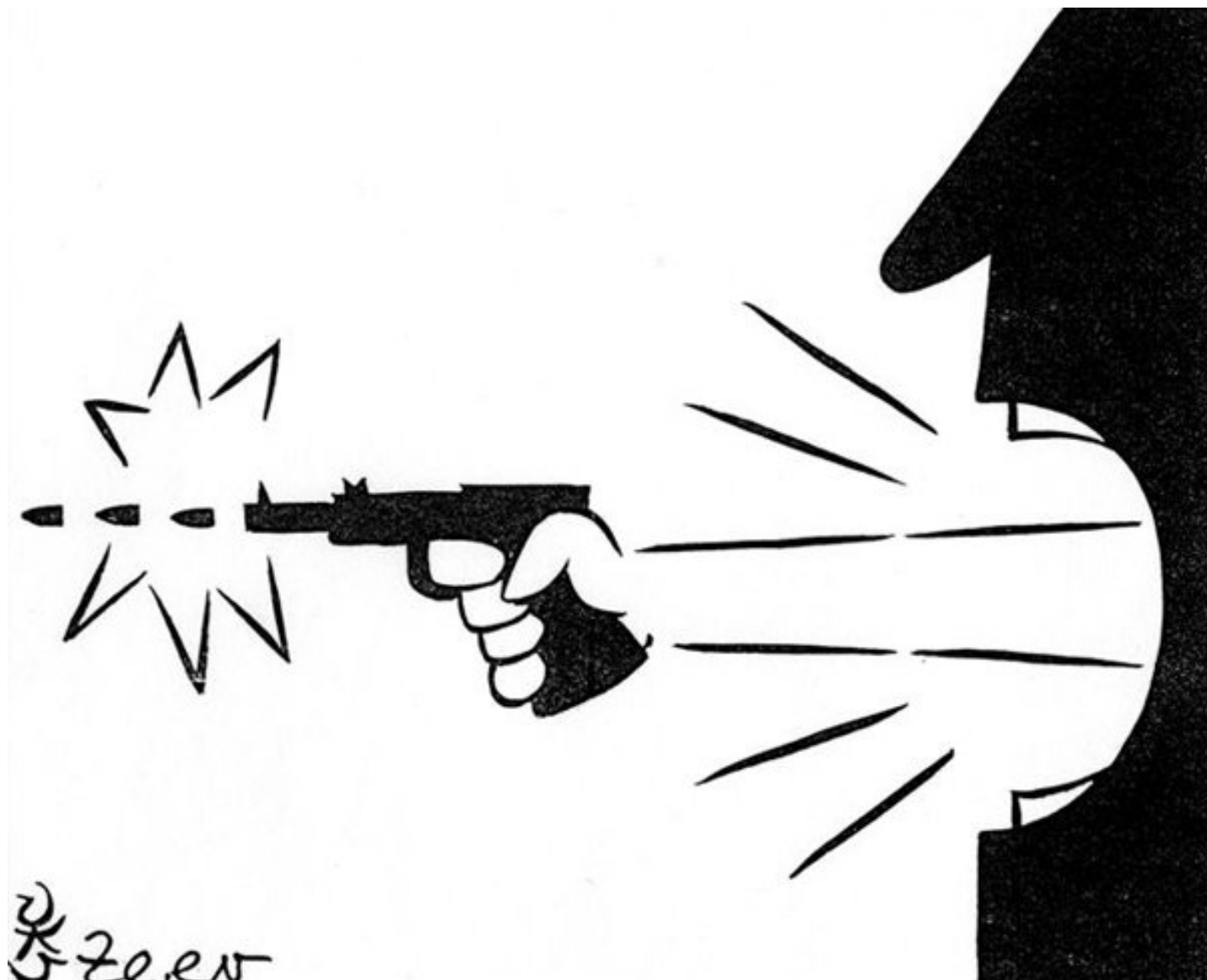
6. למורה: חשוב להציף שאלה זו, בפרט אם לא נדונה קודם לכן.

נספחים

נספח 1

1. רשימת היגדים לפעילות פתיחה (חלופה ב' בלבד)
2. למילים שלנו יש כוח - באפשרותן לברוא מציאות.
3. כל הדברים צריכים לבוא בבחינות מחשבה דבור ומעשה. נמצא שעל ידי הדבור, נגמר המעשה ויצא מכות אף הפעל. (ר' נחמן, ליקוטי מוהר"ן).
4. למילה הכתובה יש לעיתים קרובות השפעה גדולה יותר מהמילה המדוברת.
5. סייג לחוכמה שתיקה.
6. לעיתים אני אומר/ת דברים מבלי שחשבתי על השלכותיהם עד הסוף.
7. קל לי יותר להביע את עצמי בכתב מאשר בבעל-פה.
8. בכוחן של מילים לבנות או להחריב מערכות יחסים בין-אישיות.
9. חיים ומוות ביד הלשון.
10. "מילים - תמימות וחלשות ככל שיהיו בעומדן במילון, הופכות בעלות-און לטוב או לרע, בידיו של אדם היודע כיצד לשלב אותן יחד" (נתניאל הותורן)
11. חלק מן החטאים הגדולים ביותר של המין האנושי נעשו תחת חסותם של מילים או צירופי מילים קסומים.
12. למה לא מחייבים אנשים להוציא רישיונות למילים מסוימות כמו שמוציאים רישיון לאקדח? (דוד גרוסמן, מתוך הספר "שתהיה לי הסכין")

נספח 2:

נספח 3: מהי קריקטורה

קריקטורה היא איור שמתאר אדם או מצב בצורה מגזמת תוך הבלטה מפרזת של פרטים מסוימים, בדרך כלל מיפניים חיצוניים או נקודות תרפה, במטרה להצחיק ולעיתים גם לעורר בקרת.

קריקטורה היא הגזמה של קווי הדמיון של אובייקט שנעשית על ידי הדגשת המיפניים אשר מבדילים אותו האובייקט מכל אובייקט אחר. לדגמה קריקטורה של פנים, רבים נוטים לחשוב כי קריקטורה היא עוות גרפי של תני הפנים. חשיבה זו אינה נכונה, קריקטורה היא הגזמה של קווי המתאר האמתיים של הפנים ולא עוות שלהם. למשל, אם במיפני הפנים האאף הוא פרט בולט המיפן אותם, נניח אף גדול, נתן יהיה לציר אותו גדול עוד יותר, אם נציר אותו ה"ף קטן יותר אנו בעצם מעוותים את המציאות.

קריקטורה פוליטית היא איור סטירי פוליטי המביע דעה על עניני השעה באמצעות דמויים חזותיים, סמלים ומוטיבים. ציור פוליטיקאים ינשי צבור באפן מגוחך, ואף באמצעות דיוולוגים ובלוני קומיקס. ברב העתונים בידי ובעולם יש קריקטורה יומית, שאותה מציר קריקטוריסט קבוע, או קריקטוריסטים אחרים, כל אחד בתורו. קריקטורה ב"ה פעמים רבות למתח בקרת, והבקרת שבה נחשבת, בדרך כלל, לצורה לגיטימית של חפש הבטוי.

נספח 4:

כרטיסייה לעבודה קבוצתית: לוקחים אחריות על המילים ועושים!

עצומה

**"האלימות היא כירסום
יסוד הדמוקרטיה הישראלית,
יש לגנות אותה, להוקיע אותה, למגר אותה"**

זוהי עת סכנה. הרשתות החברתיות מוצפות בביטויים משסים ואלימים הפוגעים באוסף נרחב של זכויות דמוקרטיות מרובות (הזכות לחיים ולביטחון, הזכות לכבוד, הזכות לפרטיות והזכות לשם טוב) ומביאים להתלהמות וליבוי השסעים הקיימים ממילא בחברה הישראלית.

אנו, אזרחיה הצעירים של מדינת ישראל, החלטנו לקחת אחריות: אם רק נפעיל את השיקולים הערכיים המתאימים וננקוט בצעדים הבאים לפני שנלחץ על מקש ה-Enter, מובטח לנו כי ניקח חלק בעיצובה של חברה סובלנית ומכבדת יותר.

להלן 3 כללי אצבע שאנו ממליצים לפעול על פיהם לשם הימנעות מהסתה והתלהמות ועל מנת להימנע מפרסום מידע שלא לצורך:

1. _____

2. _____

3. _____

מובילים מהפכה חיובית ברשת!

מיליםהןלארקמשחקילדים

לוקחיםאחריותעלהמילים